

Parempi osallisuus tuottaa meitä kaikkia koskettavia hyötyjä: aktiivisempaa demokratiaa, runsaampaa sosiaalista pääomaa, suurempaa ongelmanratkaisukapasiteettia. Osattomuus tuo puolestaan mukanaan ongelmia: ääri liikkeitä, syrjäytymistä, kalliin ja tehottoman julkisen sektorin, joka yrittää itsekseen selvittää yhä pahenevista ongelmista. Koska osallisuuteen kytkeytyy paljon mahdollisuuksia, niin hyviä kuin huonoja, sitä on myös tutkittu paljon. Osallisuustutkimuksen – ja tuotekehityksen – alkuna pidetään usein 60–70 –lukujen demokratialiikehdintää, minkä seurauksena kehitettiin myös sittemmin klassikoiksi muodostuneita menetelmiä, kuten USA:n Jefferson Centerissä kehitetyt kansalaisraadit (citizen jury) ja vastaavatyypiset Saksassa kehitetyt suunnittelusolut (planning cells) ja Tanskassa kehitetyt konsensuskonferenssit (consensus conference). Nykyisin osallisuustutkimus on muuttunut monimuotoiseksi ja mitä suurimmassa määrin käytännönläheiseksi tutkimus- ja tuotekehitystoiminnaksi, toki unohtamatta taustalla olevia demokratiateorioita ja niihin liittyviä keskusteluja. Yksi keskeisimpiä jakolinjoja kulkee sosiologisen ja politologisen perspektiivin välillä: siinä missä sosiologit ovat kiinnostuneita yhteiskunnassa spontaanisti tapahtuvan osallisuuden muodoista, kuten yhteiskunnallisista liikkeistä ja kansalaisaktivismista, politologinen perspektiivi korostaa hallinnan uusien käytäntöjen tarkastelua ja niiden vaikutusten arviointia. Usein nämä perspektiivit kulkevat rinnakkaisina ja toisiaan täydentävinä näkökulmina.

Omassa esityksessäni tarkastelen kansainvälisiä osallisuushankkeita, joita olen viime vuosina tutkinut Suomen Akatemian ja EU:n rahoittamissa hankkeissa. Esittelen keskeisiä tuloksia seuraavista hankkeista:

- CIVISTI – Citizen visions of science, technology and innovation (www.civisti.org/). CIVISTI oli 7 EU-maata kattava ennakkointihanke, jossa tuotettiin tiedettä, teknologiaa ja innovaatioita koskevia tulevaisuusvisioita kansalaisraatimenetelmällä, jota yhdisteltiin muihin metodeihin.
- World Wide Views prosessi (www.wwviews.org/), jossa kerättiin kansalaisten näkemyksiä YK:n ilmasto- ja biodiversiteetti COP -neuvotteluihin globaalin kansalaisraatimenetelmän avulla.
- PE2020 – Public Engagement Innovations for Horizon 2020 (www.pe2020.eu/). Edelleen käynnissä olevassa PE2020-hankkeessa on kartoitettu osallisuusinnovaatioita kansainvälisesti ja kotoutettu niitä Suomeen tiede- ja teknologiakehityksen kysymysten parempaa hallintaa varten.

Esityksessäni tuon esille keskeisiä havaintoja koskien osallistumishankkeista syntyneitä kokemuksia ja uusia toimintatapoja koskevia arvioita. Päätän esitykseni ehdotuksiin siitä, miten osallisuuskehitystä kannattaisi Suomessa, etenkin kuntatasolla, kehittää lähitulevaisuudessa.

Aiheeseen liittyviä julkaisuja

- Rask, M, Mačiukaitė-Žvinienė, S, Tauginienė, L, Dikčius, V, Matschoss, K, Aarrevaara, T and d'Andrea, L (2016). *Innovative Public Engagement. A Conceptual Model of Public Engagement in Dynamic and Responsible Governance of Research and Innovation*. Publication D2.2 of the PE2020 project, www.pe2020.eu/.
- Rask, M and Worthington, R (Eds.) (2015). *Governing Biodiversity through Democratic Deliberation*. Routledge, London and New York.
- Rask, M, Worthington, R and Lammi, M (Eds.) (2012). *Citizen Participation in Global Environmental Governance*. Routledge, London and New York.

Yhteystiedot: Dosentti Mikko Rask, Helsingin yliopisto (mikko.rask@helsinki.fi)